ISSN: 2147-8007

SED

sanat eğitimi dergisi

SED

journal of art education

cilt 9 sayı 2 2021

Sanat Eğitimi Dergisi (SED), uluslararası hakemli bir dergidir. Bahar ve Güz olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanır. Dergi, Yayın Kurulu tarafından belirlenen yurt içi ve dışındaki kütüphanelere, uluslararası indeks kurumlarına ve abonelere, yayımlandığı tarihten itibaren iki ay içerisinde gönderilir.

Sanat Eğitimi Dergisi (SED) sanat eğitiminin bütün alanlarında yapılan bilimsel çalışmaları bilim ve sanat dünyasına duyurmayı amaçlamaktadır. Makalelerin, Sanat Eğitimi Dergisinde yayımlanabilmesi için ilgili alanda bir boşluğu doldurması ve yeni- özgün bilgiler ortaya koyması gerekmektedir. Bununla birlikte dergide, bilim insanlarını ve sanatçıları tanıtan, yeni etkinlikleri veya yayınları duyuran yazılara ve röportajlara da yer verilir. Makalelerin Sanat Eğitimi Dergisinde (SED) yayımlanabilmesi için, daha önce bir başka yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Daha önce sempozyum, kongre vb. bilimsel toplantılarda sunulmuş; ancak yayımlanmamış bildiriler ile lisansüstü tezlerden üretilmiş çalışmalar da yayına kabul edilir.

SED Journal of Art Education is an international peer-reviewed journal and published twice a year in Spring/April and Autumn/October. The journal is sent to the subscribers, international index associations, and the libraries abroad and in the country that are defined by the board of editors within one month after publication. **SED Journal of Art Education** aims to announce the scientific studies in every field of arts education to the arts and education community. The articles to be published in the journal are expected to have qualities of filling a gap in the related field and stating new and original knowledge.

The articles to be sent to the **Journal of Art Education** are expected to be original and contribute to the universal science. However, articles and interviews that introduce scientists and artists, announce new events and publications are also included.

The articles must be never published nor accepted to be published before in anywhere in order to be published in **Journal of Art Education**. The proceedings previously presented – but not published – in the scientific meetings like symposiums, congresses, etc. and previously not published works derived from graduate theses are also accepted for publication.

www.sanategitimidergisi.com

Sanat ve Dil Araştırmaları
Enstitüsü
www.sada.org.tr

ARTSÜREM

Cilt 9, Sayı 2, Volume 9, Issue 2
2021 / Güz

5 Aralık 2021

ISSN: 2147-8007 DOI: 10.7816/sed

Yayım Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Bedri KARAYAĞMURLAR
Prof. Dr. Gerhard HOFBAUER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Melek GÖKAY (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Nilgün SAZAK (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Levent MERCİN (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof. Dr. Meliha YILMAZ (Gazi Üniversitesi)

İmtiyaz Sahibi / Publisher
Sanat ve Dil Araştırmaları Enstitüsü (SADA)

Editörler / Editors
Doç. Dr. Emin ERDEM KAYA / Dr. Özden GEZER

Yardımcı Editörler / Vice Editors
Doç. Dr. Attila DÖL ve Doç. Dr. Oğuz YURTTADUR

Yayın Koordinatörü / Coordinator
Uğur GÖKÇE

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Fırat BAŞBUĞ

Kurumsal İletişim ve Reklam
ARTSÜREM

Yazışma Adresi/Address:
Aleksander Dubçek Cadddesi, 18/B, Çankaya/ANKARA

(Sanat Eğitimi Dergisi; CEEOL, DOAJ, EBSCO ve ERIH PLUS tarafından dizinlenmekte ya da listelenmektedir)

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ (Dicle Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman ALTINTAŞ (Giresun Üniversitesi)

Prof. Dr. Lyudmila ANDREYEVA (Vologda State University)

Prof. Dr. Serap BUYURGAN (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Serkan ECE (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Prof. Dr. Melek GÖKAY (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Zehra Seçkin GÖKBUDAK (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Bedri KARAYAĞMURLAR (İzmir)

Prof. Dr. Alaybey KAROĞLU (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nuray ÖZEN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Atilla SAĞLAM (Trakya Üniversitesi)

Prof. Dr. Adnan TEPECİK (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Nihan YAĞIŞAN (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Nalan YİĞİT (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. Meliha YILMAZ (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Çağatay AKENGİN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Zuhal ARDA (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Dolunay AKGÜL BARIŞ (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Doç. Dr. Yusuf ÇETİN (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi)

Prof. Dr. Esra DALKIRAN (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

Prof. Dr. Deniz Beste ÇEVİK KILIÇ (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ (Erzincan Üniversitesi)

Prof. Dr. Levent MERCİN (Dumlupınar Üniversitesi)

Prof. Dr. Sibel PAŞAOĞLU (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. Sema SEVİNÇ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. Aynur SULTANOVA (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. S. Cem ŞAKTANLI (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN (Erzincan Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebru TEMİZ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Doç. Dr. İbrahim Halil TÜRKER (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Doç. Dr. Hamit YOKUŞ (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Eda ANGI (Niğde Üniversitesi)

Doç. Dr. Köksal APAYDINLI (Ordu Üniversitesi)

Doç. Dr. H. Serdar ÇAKIRER (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali DELİKARA (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Doç. Dr. Attila DÖL (Niğde Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Ali GENÇ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Doç. Dr. E. Erdem KAYA (Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Can KÜÇÜKTEPEPINAR (Mersin Üniversitesi)

Doç. Dr. Hayrettin Onur KÜÇÜKOSMANOĞLU (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Yılmaz KÜÇÜKÖNCÜ (Çanakkale 18 Mart Üniversitesi)

Doç. Dr. Nalan OKAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Doç. Dr. Yüksel PİRGON (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. Özlem AKIN ŞİŞMAN (Pamukkale Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer TİRE (Çukurova Üniversitesi)

Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi. Mehmet Ozan UYAN (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZDEK (Erciyes Üniversitesi)

Dergimiz aşağıda listelenen kütüphanelere CEEOL aracılığıyla iletilmektedir.

Australia
University of Technology, Sydney
Austria
Karl-Franzens-Universität, Graz
Universität Wien

Commission européenne – Direction générale de l'éducation et de la culture Direction – Jeunesse, société civile, communication Unité – Bibliothèque centrale
Katholieke Universiteit Leuven
Bulgaria

Centre for Advanced Studies, Sofia
Sofia University "St. Kliment Ohridski" Canada
Carleton University, Ottawa
McGill University Library, Montréal
The University of Western Ontario
Czech Republic
Charles University in Prague, Faculty of Social Sciences

Statsbiblioteket/State and University library, Århus

Syddansk Universitet/University of Southern Denmark
Finland

University of Helsinki

Ecole Normale Supérieure Lettres et Sciences Humaines(ENS LSH), Lyon

Bibliothèque des langues et civilisations – GIP Bulac, Paris

Staatsbibliothek zu Berlin
UB Freiburg
UB Greifswald
Hochschule Heilbronn
UB Konstanz
Bayerische Staatsbibliothek, München
UB Potsdam

Central European University, Budapest
Italy

European University Institute, Firenze

Hebrew University Library, Jerusalem

The National Library of Israel
Japan

University of Amsterdam
Erasmus University Rotterdam
Norway

Monash University Library, Melbourne

Österreichische Nationalbibliothek, Wien
Universität Salzburg
Zentrum für soziale Innovation (Centre for social Innovation), Wien Belgium

Council of Europe / Conseil de l'Union Européenne

American University in Bulgaria, Blagoevgrad
New Bulgarian University, Sofia

University of Alberta
University of Manitoba Libraries
University of Toronto

Palacký University Olomouc
Ústav pro studium totalitních režimu / The Institute for the Study of Totalitarian Regimes
Denmark
The Royal Library/Copenhagen University Library

University of Eastern Finland, Joensuu Campus Library, Joensuu University of Turku
France
B.D.I.C. – Bibliothèque de Documentation Internationale Contemporaine, Nanterre Cedex
Collège de France – Bibliothèque byzantine, Paris Cedex
Germany
UB Frankfurt/Main
UB Gießen
SUB Hamburg
TULB Jena
UB Leipzig
Max-Planck-Gesellschaft, München
UB Regensburg
Hungary

Università di Bologna – Biblioteca centralizzata ”Roberto Ruffilli” Università degli Studi di Trieste
Israel
Tel Aviv University – Elias Sourasky Library

The University of the Sacred Heart, Tokyo
Netherlands
University of Groningen

University of Oslo

Norwegian University of Science and Technology, The NTNU Library, Trondheim

Poland

University of Silesia, Katowice
Pedagogical University, Kraków
Opole University
University of Warsaw

Romania

Universitatea din Bucureşti
Universitatea "ANDREI ŞAGUNA", Constanța
Universitatea de Vest – Timişoara

Slovakia

Štátna vedecká knižnica v Prešove

South Korea

Universidad de Las Palmas de Gran Canaria

Södertörns Högskola/Södertörn University, Huddinge

Universitätsbibliothek Basel
Bibliothéque cantonale et Universitaire, Fribourg
Zentral- und Hochschulbibliothek KANTON LUZERN

University of Bath
London School of Economics and Political Sciences (LSE)
UCL School of Slavonic and East European Studies, University College London
University of Oxford, Bodleian Library
University of St. Andrews

United States

University of California Berkeley, Doe/Moffitt Libraries

University of Chicago
Columbia University in the City of New York
Creighton University
Duke University
University of Florida
Harvard College, Harvard University Library
University of Iowa Law Library, Iowa City, IA
University of Kansas

Miami University, Oxford, Ohio
University of Minnesota, Minneapolis
University of Pittsburgh
Rice University
The Library of Congress
United States Holocaust Memorial Museum
Yale University

University of Bielsko-Biala
Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków
Lodz University
Adam Mickiewicz University, Poznań

Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" – Arad
Universitatea Babeș Bolyai – Cluj-Napoca
Universitatea Alexandru Ioan Cuza – Iași

Univerzitná knižnica v Bratislave / University Library in Bratislava

Hankuk University of Foreign Studies

Spain

Universidad de Málaga

Sweden

Uppsala University Library

Switzerland

Schweizerische Osteuropa-Bibliothek, Bern
University of Lausanne
Zentralbibliothek Zürich, Kantons-, Stadt- und Universitätsbibliothek

United Kingdom

University of Glasgow
The British Library, London
The University of Manchester

University of Sussex

Bucknell University, Lewisburg, Pa.
University of California, Los Angeles (UCLA)
Center for Jewish History, New York
Cornell University
University of Denver
Emory University, Atlanta
Georgetown University
University of Illinois Urbana Champaign
Indiana University, Bloomington
George C. Marshall European Center for Security Studies
University of Michigan
University of North Carolina at Chapel Hill
Princeton University
Stanford University
University of Wisconsin Madison
Washington University in St. Louis
Yeshiva University

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ORTAOKUL KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK YÜRÜTÜLEN MÜZİK EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN İNCELENMESİ
Ahmet Arif DENİZ, Ülkü Sevim ŞEN……..75

SANAT ELEŞTİRİSİ İÇERİKLİ DERSLERİN ATÖLYE UYGULAMA SÜRECİNE YANSIMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİ
Rıdvan ARSLAN, Suzan Duygu ERİŞTİ, Necla ÇOŞKUN……97

JOHANNES BRAHMS OP. 4 SCHERZO'NUN TEKNİK AÇIDAN İNCELENMESİ VE ÖNERİLER
Özgün COŞKUNER ……117

ÇAĞDAŞ SANATTA İFADE UNSURU OLARAK DİJİTAL ENSTALASYON
Gültekin AKENGİN, Asuman AYPEK ARSLAN……129

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUMLARI VE SANATI YANSITMA BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
Rıfat SERİN, Selma TAŞKESEN……140

(Sanat Eğitimi Dergisi; CEEOL, DOAJ, EBSCO ve ERIH PLUS tarafından dizinlenmekte ya da listelenmektedir. Dergiye dünyanın başlıca üniversite kütüphanelerinden erişim sağlayabilirsiniz.)

ORTAOKUL KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK YÜRÜTÜLEN MÜZİK EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN İNCELENMESİ[1*]

Ahmet Arif DENİZ
Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Mezunu, Ovakent Yıldırım Beyazıt Ortaokulu Müzik Öğretmeni, Antakya/Hatay, arifcan_65@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9241-9156

Ülkü Sevim ŞEN
Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, usevimsen@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2392-2326

Deniz, Ahmet Arif ve Şen, Ülkü Sevim. "Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi". Sanat Eğitimi Dergisi, 9/2 (2021 Güz): s. 75–95. doi: 10.7816/sed-09-02-01

ÖZ

Bu araştırmada ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek, kullandıkları yöntemleri belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış ve model olarak genel tarama modeline yer verilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Hatay'ın Antakya ilçesinde özel ve resmi ortaokullarda görev yapan 24 müzik öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere kaynaştırma öğrencilerine yönelik verilen müzik eğitimi hakkında 31 soru yöneltilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine göre değerlendirilmiş, frekans ve yüzde değerleri verilip kategorilere göre tablolaştırılarak sunulmuştur. İçerik analizinde elde edilen bulgular doğrultusunda; ortaokul müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerindeki deneyimlerinin ve kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı, lisans eğitimi sürecinde aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Araştırmada kaynaştırma öğrencilerinin engel durumları göz önünde bulundurularak birebir ilgiye gereksinim duydukları tespit edilmiş ve bu doğrultuda okul idaresinin, öğretmenlerin, diğer okul personellerinin bu öğrencilere karşı olumlu davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) hakkında da gerekli donanıma sahip olmadıkları, ders süresinin yetersizliğinden dolayı bu eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere yeterince zaman ayıramadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, kaynaştırma eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP)

Makale Bilgisi:
Geliş: 12 Mayıs 2021 *Düzeltme: 14 Haziran 2021* *Kabul: 29 Haziran 2021*

© 2021 sed. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

[1] Bu çalışma, Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN danışmanlığında, Ahmet Arif DENİZ tarafından yapılan "Ortaokul Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Yöntem Arayışları" adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünden oluşturulmuştur.

Giriş

Kişilerin sürekli olarak değişip gelişen dünya şartlarına ayak uydurmalarında ve toplumun bir parçası olduklarını anlamalarında eğitim önemli bir yere sahiptir. Eğitim ortamında normal gelişim gösteren öğrenciler dışında özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu tür öğrencilerin fiziksel, zihinsel, bedensel, duygusal vs. özelliklerinden dolayı farklı olduklarının ve farklı yaklaşıma, eğitime ihtiyaç duyduklarının bilincinde olmak gerekir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin de diğer öğrenciler gibi aynı koşullarda, aynı eğitim ortamında öğrenim görmeleri onların gelişimleri, günümüz şartlarına ayak uydurabilmeleri, en azından öz bakım becerileri kazanmalarından dolayı önem taşımaktadır.

Özel gereksinimli öğrencilerin topluma uyum sağlamaları, diğer öğrencilerden her açıdan farklıdır. Bu tür öğrenciler ancak normal düzeydeki öğrenciler ile birlikte eğitim aldıklarında bu farklılıklar en aza indirgenebilir. Eğitimdeki fırsat eşitliğinden hareketle; özel gereksinimli öğrencilerin de diğer çocuklarla bir arada eğitim almaları onların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri bakımından bir gereklilik olarak görüldüğünden bu eğitime kaynaştırma eğitimi denilmiştir.

23011 sayılı özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararnameye göre, (1997) "Kaynaştırma, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamlarını ifade eder". "Özel gereksinimli çocuklar da tıpkı diğer akranları gibi farklı seviyelerde müzikal yetenekleri ile dünyaya gelirler. Özel gereksinimli çocuklarla yapılacak olan müzikal çalışmalar onların sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunmakla birlikte, özgüven ve başarı eksikliği hissettikleri diğer alanlarda da kendilerine güvenmelerini sağlamakta, başarılarını arttırmaktadır" (Turan, 2006).

Müzik dersi, öğrencilere sosyal beceriler kazandırma, bireysel becerilerini geliştirme gibi birçok alanda önemli roller üstlendiği gibi kaynaştırma öğrencileri üzerinde de etkilidir. Uçan'a (2018) göre "müzik, bir eğitim aracı-gereci, bir eğitim yolu-yöntemi, bir eğitim alanı ve dalıdır". Etkin ve bilinçli bir müzik eğitimi çocuğun yaratıcı gücünü uyandırdığı gibi, yeteneklerinin de gelişmesini ve zenginleşmesini sağlar. Bu bağlamda çağdaş eğitimin vazgeçilmez unsurlarından biri olan müzik eğitiminin amaçları içerisinde; insan zekâsını ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmek ve yetkinleştirmek vardır (Şendurur ve Akgül-Barış, 2002). Müzik dersi öğrencilerin etkileşimlerinin fazla olduğu hem bireysel hem de grupla çalışmaya olanak sağlayan, kendilerini ifade etmede daha özgür bir ortam oluşturan önemli bir ders olduğundan kaynaştırma eğitiminde de öğrencilerin akademik ve sosyal becerilerini geliştirmek için müzik eğitimine yer verilmektedir (Güven, 2011a).

Yapılan incelemeler sonucunda özel gereksinimli bireylerle ilgili yapılmış olan müzik eğitimine ilişkin; Eren (2012); Turan (2006); Çelik (2014); Dedeoğlu (2018) tarafından öğrencileri, öğretmenleri, müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik uygulama bilgi ve deneyimlerini konu alan çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Turan (2006); Eyüpoğlu (2019); Tekgül (2015); Karaman (2016); Kutlu (2018); Kara (2019) tarafından yapılan özel eğitim ile ilgili çalışmalarda çeşitli tespitlerde bulunulmuştur. Bu araştırma sonuçlarına göre; özel eğitim okullarında kullanılabilecek müzik eğitim programının olmadığı, öğretmenlerin müzik dersi ile ilgili olarak yeterliliklerinin düşük seviyede olduğu, derslik sayısının ve kullanılabilecek materyallerin yetersiz olduğu, eğitim öğretim ortamlarının müzik dersi işlemeye elverişli olmadığı, engel durumlarının zorluğuna göre ders süresinin bazı durumlarda yetersiz olduğu, araştırmaya katılan öğretmen ve öğretmen adaylarının özel eğitimle alakalı dersleri lisans sürecinde almadıkları, konu ile ilgili hizmet içi seminerlerin yetersiz olduğu, özel eğitim alan öğrencilerin genelinde çekingenlik, dikkat dağınıklığı, iletişim kurmada zorluklar yaşandığı belirlenmiştir.

Yine özel eğitimi konu alan Aytaç-Ayaz (2019); Öner (2006) ve Önal'ın (2010) çalışmalarında; öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yönelik özel eğitim kurumlarında ve normal okullarda verilen müzik eğitiminin bu tür öğrenciler açısından olumlu sonuçlar doğuracağı fakat ders süresi, kurumlar arasındaki farklı öğretim yöntemleri ve özellikle müzik dersliklerinin sınırlı sayıda olması gibi durumlarında olumsuzluklara neden olduğu tespit edilmiştir. Ceylan (2012); Öner (2014) ve Kurt'un (2006) çalışmalarında da özel gereksinimli çocuklara verilen müzik eğitiminin çocukların müziksel becerilerini geliştirdiği gibi onların zihinsel, sosyal, öz bakım ve dil gelişimlerini de olumlu anlamda etkilediği ve bu tür öğrencilerin müzik eğitimi aldıktan sonraki durumlarının aslında birbirleriyle benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Görme engelli öğrenciler için Braille işaret sisteminin müzik eğitiminde kullanılabilirliğini inceleyen Akpınar (2012) "Braille İşaretler Sistemi" ile ilgili kaynakların yetersiz olduğunu, görme engelli okullarında

çalışan müzik öğretmenlerine Braille işaret sisteminin kullanılışı hakkında özel olarak eğitim verilmesi gerektiğini ve bu eğitimin verilirken de mutlaka öğrencilerin durumlarının göz önüne alınması gerektiğini belirtmiştir. İşitme engeli olan öğrencilere bas frekanslarının titreşimleri yoluyla ritim öğretmek üzere Canen (2017) tarafından geliştirilen öğretim metodunda ise işitme engeli olan öğrencilerin ritim duygusunu hissedebilmeleri için bas karakterli hoparlörler yardımıyla ritmi hissedecek bir yöntem geliştirilmiş ve çalışma sonunda örnek bir ritim öğretim metodu hazırlamıştır. Benzer olarak Başar (2016) tarafından yapılan çalışmada orta-ağır zihinsel geriliği olan çocuklarda ses, ritim ve hareket çalışmalarının kaba motor becerilerinin gelişiminde, başarı durumlarında, özgüvenlerinde bir gelişme olduğu görülmüştür. Özel eğitim ile ilgili olarak yapılan araştırmalardan birisi de Sarıçiftçi (2019) tarafından özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum ve tükenmişlik düzeylerini inceleyen çalışmada araştırmacı çeşitli değişkenler açısından müzik öğretmenlerinin mesleki doyum ve tükenmişlik düzeylerinin yüksek olduğunu belirlemiştir.

Güven (2011b) ve Tekgül (2020) yaptıkları araştırmalarında kaynaştırma eğitiminin yapıldığı sınıflarda işbirlikli öğrenmenin ve uygulanan müzik etkinliklerinin kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarıları, sosyalleşmeleri, derse karşı ilgi, tutum ve davranışları üzerinde olumlu sonuçlara ulaşmıştır. Karadayı (2019) çalışmasında başlangıç piyano öğretim sisteminin kaynaştırma öğrencileri üzerindeki etkililiğini araştırmıştır. Kaynaştırma öğrencilerinin başlangıç piyano davranışlarında ilerleme olduğunu görmüştür. Sönmez'in (2017) çalışmasında ise öğretmenlerin lisans eğitimleri süresince kaynaştırma eğitimine yönelik ders görmedikleri, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda yetersiz olduğu, kaynaştırma öğrencisine müzik dersinde ayrı bir zaman ayıramadıkları, öğretmenlerin pek çoğunun hazırlamaları zorunlu olmasına rağmen Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Chen (2007) araştırmasında kaynaştırma eğitiminin verildiği sınıflarda müzik eğitimi müfredatını, öğretim uyarlamalarını, müzik öğretmenlerinin engelli öğrencilere öğretim verme şekillerini etkileyen faktörlerin ne olduğunu araştırmıştır. Araştırma sonunda da demografik değişkenlerin verilen eğitimle ilgi herhangi bir etkisinin olmadığı, öğrencilerin sorumluluk aldıklarında dil becerilerinin iyileştiği, özel eğitim öğretmenleri ile müzik öğretmenlerinin iş birliği yapmalarının gerektiği ve bu durum sonucunda daha etkili bir eğitim verilebileceği kanısına varmıştır.

Yapılan bilimsel çalışmalar doğrultusunda; kaynaştırma eğitimi ile ilgili çok az sayıda araştırmanın olduğu tespit edilmiş, özel gereksinimli bireylerin müzik eğitimindeki sorunları ele alınarak önerilerde bulunulmuştur (Güven, 2011a; Varış ve Hekim, 2017; Batu vd., 2018). Türkiye ile ABD'deki araştırma sonuçlarının benzerlikler taşıdığı, Türkiye'de kaynaştırma eğitiminin en çok hafif düzeyde zihinsel engeli olan öğrenciler ve işitme kaybı olan öğrenciler üzerinde uygulandığı sonucuna varılmıştır (Batu vd, 2004).

Eren (2012) yaptığı çalışmada "Orff-Schulwerk" yaklaşımının müzik öğretmenleri tarafından bilinmesi gerektiğini, çoklu öğrenme ortamı sağladığı için kaynaştırma öğrencilerinin öğrenmelerinin daha kalıcı olabileceğini, sosyalleşmeyi arttırdığı ve grup çalışmalarına olanak tanıdığı için de önemsenilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Hines (2000); Brotons (2001); Fong ve Jelas (2010); Hahn (2010); Simpson ve Keen (2011); Fong ve Lee (2012) ve Wong ve Chik (2016) yaptıkları çalışmalarda engelli öğrencilere yönelik yürütülen müzik dersi dışındaki diğer derslerde müzik yardımıyla eğitim verildiğinde öğrenciler üzerinde akademik, sosyal, ruhsal ve gelişimsel açıdan olumlu etkiler oluşturduğunu, müzik derslerinde materyal eksikliğinden kaynaklı derslerde engelli öğrencilerin eğitimlerinde aksaklıklar yaşandığını, özel gereksinimli öğrencilere müzik eğitiminin verilmesi hususunda öğretmenlerin yetersiz kaldıklarını, öğretmenlerin hizmet içi eğitimler almadıklarını ve dersin işlenmesi noktasında da yeterli materyalin olmadığını fakat buna rağmen öğretmenlerin özverili şekilde çalıştıklarını, okuma yazmada sorun yaşayan öğrencilere yönelik şarkı eğitiminin verilmesinin bu tür öğrenciler açısından faydalı olduğu ve hatta iletişim becerilerini geliştiğini belirtmişlerdir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde karşılaştıkları sorunları tespit etmek, kullandıkları yöntemleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada "ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde karşılaşılan sorunlar nelerdir? sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmanın temel amaçları doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1) Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri konusundaki farkındalıkları nasıldır?
2) Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

3) Müzik öğretmenlerinin sınıf ortamında kaynaştırma öğrencilerine zaman ayırma durumları nasıldır?
4) Müzik öğretmenlerinin BEP hakkındaki görüşleri nelerdir?
5) Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak derslerinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Araştırma; ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların tespit edilip, kullanılan yöntemlerin belirlenmesi yönüyle önemlidir.

Yöntem

Bu araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmış ve görüşme tekniği uygulanmıştır. "Nitel araştırmanın görevi genel teoriler ve açıklamalar yapmadan ve denemeden önce insanların veya grupların özel durumlarını ve deneyimlerini anlamayı veya tanımlamayı içerir" (Büyüköztürk vd., 2017, s. 255). "Nitel araştırmalarda, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi farklı kaynaklardan elde edilen çok miktarda veriler önce içerik analizi yapılarak kodlanır ve sonra kodlamalar sentezlenip bulgulara ulaşılır" (Büyüköztürk vd., 2017, s. 258).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Hatay ilinin Antakya merkez ilçesine bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan 24 müzik öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerine çalışma öncesinde amaç, yöntem ve araştırma hakkında bilgi verilerek görüşlerini belirtmelerinde gönüllülük esas alınmıştır. Etik kurallar gereğince katılımcıların isimlerinin belirtilmesi uygun olmadığından "KÖ. 1" şeklinde kodlanmıştır. Bulgular kısmında katılımcı öğretmen görüşlerine yer verilirken; kadın öğretmenler KÖ, erkek öğretmenler ise EÖ olarak belirtilmiştir. Görüşmeler, gerekli izinler alındıktan sonra öğretmenlerle iletişime geçilip görev aldıkları okullarda (çoğunlukla) yüz yüze yapılmıştır. Araştırma prosedürü Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu'nun 31.12.2020 tarihli ve 15/03 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Tablo 1'de katılımcılara ait demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Genel Demografik Özellikleri

Görüşmeci	Görev Yaptığı Kurum	Cinsiyet	Görev Yılı
KÖ. 1	Bahçeşehir Koleji	Kadın	4
KÖ. 2	Beyhan Gençay Ortaokulu	Erkek	2
KÖ. 3	Abdi İpekçi Ortaokulu	Kadın	1
KÖ. 4	Kuzeytepe Mehtap-Mehmet Olgar Ortaokulu	Kadın	3
KÖ. 5	Hürriyet İşitme Engelliler Ortaokulu	Kadın	10
KÖ. 6	Özbuğday Ortaokulu	Kadın	7
KÖ. 7	Ayşe Fitnat Ortaokulu	Erkek	6
KÖ. 8	Ayşe Fitnat Ortaokulu	Kadın	20
KÖ. 9	Narlıca Cumhuriyet Ortaokulu	Erkek	5
KÖ. 10	Gazi Ortaokulu	Erkek	8
KÖ. 11	Küçükdalyan Mahmut Yarım Ortaokulu	Kadın	6
KÖ. 12	Narlıca İmam Hatip Ortaokulu	Kadın	2
KÖ. 13	Defne Koleji	Kadın	3
KÖ. 14	Defne Koleji	Kadın	2
KÖ. 15	Güzelburç Ortaokulu	Kadın	9
KÖ. 16	Necati Oflazoğlu Ortaokulu	Kadın	6
KÖ. 17	İnönü Ortaokulu	Erkek	16
KÖ. 18	Özbuğday Ortaokulu	Kadın	14
KÖ. 19	Ekinci Atatürk Ortaokulu	Erkek	9
KÖ. 20	Hayrettin Özkan Ortaokulu	Erkek	15
KÖ. 21	Şehit Mehmet Şenol Çiftçi Ortaokulu	Erkek	2
KÖ. 22	Üzümdalı Şehit Metin Sürer Ortaokulu	Erkek	23
KÖ. 23	Bedii Sabuncu Ortaokulu	Kadın	6
KÖ. 24	Bahçeşehir Koleji	Erkek	6

Katılımcıların demografik bilgilerine yüzde ve frekans şeklinde Tablo 2 ve 3'te yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Mesleki Çalışma Sürelerine (Kıdem) Göre Dağılımları

Cinsiyet	**f**	**%**	**Yaş**	**f**	**%**	**Mesleki Kıdem Süresi**	**f**	**%**
			20-25	3	12.5	**1-5**	9	37.5
Kadın	14	58.3	**25-30**	6	25.0	**5-10**	9	37.5
			30-35	5	20.8	**10-15**	2	8.3
Erkek	10	41.7	**35-40**	5	20.8	**15-20**	2	8.3
			40 ve üzeri	5	20.8	**20 ve üzeri**	2	8.3
Toplam	24	100.0	**Toplam**	24	100.0	**Toplam**	24	100.0

Tablo 2'ye bakıldığında katılımcıların %58.3'ünün kadın (14 kişi), %41.7'sinin erkek (10 kişi) olduğu; katılımcıların %12.5'inin (3 kişi) 20-25 yaş aralığında; %25.0'inin (6 kişi) 25-30 yaş aralığında; %20.8'inin (5 kişi) 30-35 yaş aralığında; %20.8'inin (5 kişi) 35-40 yaş aralığında olduğu ve %20.8'inin de (5 kişi) 40 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Katılımcıların kıdem süreleri incelendiğinde; %37.5'inin (9 kişi) 1-5 yıllık, %37.5'inin (9 kişi) 5-10 yıllık, %8.3'ünün (2 kişi) 10-15 yıllık, %8.3'ünün (2 kişi) 15-20 yıllık ve %8.3'ünün (2 kişi) ise 20 yıl ve üzeri çalışanlar olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Mezun Oldukları Eğitim Kurumlarına ve Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Mezun Olunan Fakülte	**f**	**%**	**Eğitim Düzeyi**	**f**	**%**
Eğitim Fakültesi	17	70.8	**Lisans**	22	91.7
Güzel Sanatlar Fakültesi	2	8.4	**Yüksek Lisans**	2	8.3
Devlet Konservatuvarı	5	20.8	**Doktora**	-	-
Toplam	**24**	**100.0**	Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 3'e bakıldığında katılımcıların %70.8'inin Eğitim Fakültesi (17 kişi), %8.4'ünün Güzel Sanatlar Fakültesi (2 kişi) ve %20.8'inin ise Devlet Konservatuvarı mezunu (5 kişi) olduğu görülmektedir. Katılımcıların %91.7'sinin (22 kişi) Lisans, %8.3'ünün (2 kişi) Yüksek Lisans düzeyinde eğitim gördükleri, Doktora düzeyinde eğitim alan olmadığı görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla 31 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Bu süreçte öncelikle ilgili alanyazın taraması sonucunda soruların genel çerçevesi belirlenmiş, bir soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından hazırlanan sorular, uzman görüşü alınmak üzere müzik eğitimi alanında bir doktor öğretim üyesi ile iki doçent doktor ve özel eğitim alanı uzmanı bir doktor öğretim üyesi tarafından incelenmiş, gerekli görülen düzenlemeler yapılarak son haline getirilmiştir. Uygulamaya başlamadan önce hazırlanan sorular üç müzik öğretmenine yöneltilmiş ve ardından uygulanabilirliğine karar verilmiştir. Araştırmanın verileri yapılan görüşmeler neticesinde içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Yapılan görüşmeler müzik öğretmenlerinin izni alınarak kayıt altına alınmış ve sonrasında analiz için sırasıyla hiçbir değişiklik, ekleme ve düzeltme yapılmaksızın yazıya dökülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi olan "Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileri konusundaki farkındalıkları nasıldır?" sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen görüşme soruları belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir. Katılımcılara yöneltilen "Derslerine girdiğiniz sınıflarda kaynaştırma öğrencilerinin ne tür gereksinimleri olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Kaynaştırma Öğrencilerinin Gereksinimlerine Dair Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
Birebir İlgiye Gereksinim	16	66.7
Özel Eğitime Gereksinim	8	33.3
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılardan %66.7'si (16 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin özel ilgiye gereksinimleri olduğunu ve onlarla birebir ilgilenmek gerektiğini belirmiştir. Bu görüşlerden bazıları ise şöyledir; "*Özel çocuklar oldukları için ayrı ilgilenilmesi lazım. Sınıflar çok kalabalık ve ders süresi az dolayısıyla zaman ayıramıyoruz. Özel ilgiye birebir ilgiye ihtiyaçları var"* EÖ8. *"Tamamı ile özel ilgi. Tüm sınıfa yaptığımız etkinlikler dışında o öğrencileri sürece dâhil etmek için başka etkinlikler tasarlarım. Örneğin herkes flüt çalarken o öğrencinin eline bir marakas verip ritim tutamasa bile sürece dâhil ederdim"* KÖ9.

Bazı katılımcılar diğer öğrencilerin eğitim hakkının engellenmemesi gerektiği konusunda fikir belirtmişlerdir. Bu görüşler ise şöyledir; *"Özel gereksinime ihtiyaçları var diğer öğrencilerin eğitim hakkına girmeden dersi birlikte yürütürüm"* EÖ9. *"Özel eğitime ihtiyaçları var. Çünkü algılama kapasiteleri düşük ve agresif hareketler yapabiliyorlar. Diğer öğrencilerle ortak ders alanındayken müdahale etmek çok zor oluyor. Özel durumları için önceden rehabilite edip sonra eğitim ortamına almak daha yararlı olacaktır diye düşünüyorum. Aksi takdirde diğer öğrencilerinde eğitim hakkına engel oluyorlar"* KÖ10.

Katılımcıların %33.3'ü (8 kişi) özel eğitim almaları gerektiği üzerinde durmuşlardır. Hatta sınıf ortamına gelmeden özel eğitim almaları gerektiğini düşünen katılımcılar da mevcuttur. Görüşlerden bazıları şöyledir; *"Bireysel eğitim ihtiyacı hissediyorlar. Şarkı söyleme gibi şeyleri yapıyorlar ama daha ilerisi için özel eğitim gerekir"* EÖ7. *"Özel eğitim okullarına gönderilmesi gerekiyor. Ya da kaynaştırma eğitiminin verileceği pilot okullarda verilmeli. Her okulda kaynaştırma olması çok verimsiz"* EÖ8.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini dikkate alarak ders işliyor musunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Özelliklerini Dikkate Alarak Ders İşleme Durumlarına Dair Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
Evet	19	79.2
Hayır	3	12.5
Bazen	2	8.3
Toplam	**24**	**100.0**

Katılımcıların %79.2'si (19 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini dikkate alarak ders işlediklerini, %12.5'i (3 kişi) dikkate almadan ders işlediklerini, %8.3'ü (2 kişi) ise bazen dersleri kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerine göre işlediklerini belirtmiştir. Katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir; *"Tekrarlar ile ona vakit ayırıyorum"* KÖ10. *"Evet işlenmeli bu tür dersler alınmalı zaten"* KÖ9. "*Sınıfa göre işliyoruz. Ayırt etmeden ders işliyoruz".* EÖ7. "*Çok işlenmiyor. Azınlık oldukları için diğerleri dersten kopuyor"* EÖ4. *"Bazı dersler evet her ders için geçerli değil"* EÖ3.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerinin sizin derslerinizde diğer öğrencilerle iletişimi nasıldır?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Kaynaştırma Öğrencilerinin Müzik Derslerinde Diğer Öğrencilerle İletişimine Dair Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
İletişimde Sorun Yaşıyor	7	29.2
İletişimde Sorun Yaşamıyor	17	70.8
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 6'da görüldüğü gibi kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle olan iletişimleri konusunda katılımcıların %70.8'i (17 kişi) sorun yaşanmadığını belirtirken %29.2'si (7 kişi) ise iletişimde sorun yaşandığını belirtmiştir. İletişimde sorun yaşanmadığını ifade eden katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir; *"Ben bir sıkıntı*

görmedim diğer arkadaşları gibi uyum sağlıyordu" EÖ6. *"Bizim derslerimizde (müzik) kaynaştırma öğrencilerini sürece daha kolay çekebiliyoruz. Müzik aletiyle, beden perküsyonu ile daha rahat sürece* dâhil *ediyoruz. Bu şekilde iletişim sorunu derste en aza indirgenmiş oluyor"* KÖ9. *"Ders onlar için daha eğlenceli olduğu için çok sorun yaşamıyorum"* EÖ3. *"Saygınlık kazanma noktasında bir mücadele verir. Kendini sevdirmek için bile her türlü fedakarlığı yapar"* KÖ7. *"Aslında bazı öğrencilerimiz çok hareketli oluyorlardı. Diğer öğrenciler o öğrencinin farkında oldukları için anlaşıyorlardı"* KÖ6.

İletişimde sorun yaşandığını belirten katılımcılardan bazılarının görüşleri ise şöyledir; *"Çocuklar kaynaştırma öğrencilerinin farkındalar. Kaynaştırma öğrencileri bazı öğrencileri sevmediğinde sıkıntı çıkarıyorlardı"* KÖ4. *"Kendilerini hep soyutlarlar. Arka sırada oluyorlar. Ben dersimde ön tarafa çekiyorum"* KÖ12. *"Genelde dışlanıyorlar. Bir iki tane yakın arkadaşları oluyor. Gözlemlediğim kadarıyla bireysel ihtiyaçlarını o arkadaşlarıyla sağlıyor lavaboya, kantine gitmek gibi"* EÖ8. *"Diğer öğrencilerin tepkisini çekiyorlar. Öğretmen kaynaştırma öğrencisiyle ilgilendiği vakit diğer öğrenciler tepki gösteriyor"* EÖ9.

Katılımcılara yöneltilen "Derslerinizde kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle yaşadıkları sorunlar var mıdır?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar Olup Olmadığına Dair Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
Var	16	66.7
Yok	8	33.3
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 7'de görüldüğü üzere katılımcıların %66.7'si (16 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle sorun yaşadıklarına dair görüş belirtirken, %33.3'ü ise (8 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Sorun yaşandığını belirten katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir; *"Sıkıldıkları için ders dışı işlerle ilgilenebiliyorlar"* EÖ10. *"Aşağılanma, hakaret etme gibi sorunlar yaşıyorlar"* EÖ9. *"Dışlanma, çekimser davranma oluyor. Diğer arkadaşları tarafından sözel tacizler oluyor"* KÖ13. *"Sosyoekonomik düzeyleri düşük ailelerin çocukları kaynaştırma çocuklarıyla dalga geçebiliyorlar"* EÖ8. *"Sosyoekonomik durum burada biraz düşük ailesinden bir engelliye nasıl davranacağını öğrenmemiş çocuklar var. Ailede o kazanımı kazanamamış çocuklar var. Bunlarla ilgili sorunlar yaşanabiliyor"* EÖ1. *"Tabi ki algısal farklılıklar olduklarından oluyor"* KÖ10. *"Çocukça sorunlar. Kavga gürültüleri oluyordu"* EÖ6. Sorun yaşanmadığını ifade eden katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir; *"Birebir şahit olmadım"* KÖ6. *"Hiç karşılaşmadım"* EÖ5. *"Yok"* EÖ4.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle yaşadıkları sorunlar varsa ne sıklıkla yaşanır? Sizin çözüm yaklaşımlarınız nelerdir?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar Varsa Ne Sıklıkla Yaşandığına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
Sıklıkla	2	8.3
Ara Sıra	17	70.8
Sorun Yaşamıyor	5	20.8
Toplam	**24**	**100.0**

Katılımcıların %70.8'i (17 kişi) ara sıra sorunlar yaşandığını, %20.8 (5 kişi) sorun yaşanmadığını, %8.3'ü (2 kişi) ise sıklıkla sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir; *"Öğrenciyi ayrı şekilde alıp özel konuşurdum öğrencilerin önünde konuşmazdım"* KÖ6. *"Ders dışında oluyor genelde. Karşılaşınca da ikisini alırdım yanıma orta yolu bulmak için konuşurdum"* EÖ6. *"Özel olarak konuşuyorum hem özel çocukla hem de hakaret edenle. Her ikisini de uyarıyorum"* KÖ13. "*Önce ben konuşuyorum çocuklarla üstesinden gelemeyeceğim bir problem olursa rehberlik servisine yönlendiriyorum"* KÖ5. *"Sorunun kişisel mi grup olarak mı olduğunu anlamaya çalışırım. Sorunu anladıktan sonra birebir hissettirerek değil de sınıf bazında bütün öğrencilerin hissedebileceği şekilde çözmeye çalışırım"* EÖ2.

Bu görüşlerden farklı olarak rehberlik servisiyle, aile ile ve okul idaresiyle ortak olarak çözüm arayışında bulunan veya bunlardan birine yönlendirerek çözüm bulmaya çalışan katılımcılar da mevcuttur. *"Önce birebir konuşurum. Ama beni aşan bir durum varsa aileyle ve rehber öğretmenle görüşürüm. Rehber öğretmenin bile aşamayacağı durumlar olabiliyor daha profesyonel yardım gerektiren öğrencilerimizde olabiliyor. Öyle bir durum olursa idareyle görüşüyoruz. İdarede aileyi yönlendirebiliyor"* KÖ2.

KÖ7. ve KÖ8. bu konu ile ilgili aynı düşüncede olup aynı cümleleri kurmuşlardır. *"Rehberlik servisi desteğiyle çözerim".* Katılımcılardan farklı çözüm üreten KÖ14.*"Genellikle sınıfta yaramazlık yapıyorlar. Göz teması kurarak çözüyorum ya da görev veriyorum bu şekilde çözüyorum"* demiştir.

Ara sıra sorun yaşayan katılımcıların çözüm yaklaşımlarının da benzer şekilde olduğu görülmüştür; *"Bütün ilgiyi kendinde olsun istiyordu. Birkaç defa yaşadım. Velisi okulun öğretmeni olduğu için velisine yönlendiriyordum"* KÖ4. *"Sürekli değil ama arkadaşlarıyla sürtüşmeler oluyor. Gördüğümüzde müdahale etmeye çalışıyoruz. Kaynaştırma öğrencilerinin ezilmemesi için çaba harcıyoruz"* EÖ7. *"Bazen küçük sıkıntılar olabiliyor. Ciddi şeyler değil. Sıkıntı olduğunda da onların isteklerini sosyalleştirmek adına ciddiye almıyorum"* KÖ11. *"Kaynaştırma öğrencisinin ilgisini bana vermesini sağlıyorum"* KÖ12.

Farklı olarak KÖ9. "*Derslerde kaynaştırma öğrencileri bazen üstlerini çıkarıyor, bazen tükürüyor mesela. Bu tür durumlar olduğu zaman diğer çocuklar ister istemez tepki gösteriyorlar. Bu durumda birebir konuşarak çözmeye çalışıyorum"* demiştir. Sorun yaşamadığını belirten katılımcılar açıklama yapmadan sadece *"sorun yaşamıyorum"* demişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma eğitimi konusunda (varsa) zümre öğretmenleriyle, sınıf öğretmenleriyle veya diğer branş öğretmenleriyle iş birliği yapıyor musunuz? sorusuna ilişkin veriler Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Kaynaştırma Eğitimi Konusunda İş Birliği Yapıyor Olma Durumuna Ait Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
Evet	22	91.7
Hayır	2	8.3
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 9'da görüldüğü üzere toplam sayının (24 kişi) %91.7'i (22 kişi) evet kaynaştırma eğitimi konusunda zümre, sınıf veya diğer branş öğretmenleriyle iş birliği yapıyoruz demişlerdir. Geriye kalan %8.3'lük (2 kişi) kısımdaki katılımcı ise hayır iş birliği yapmıyorum demiştir. Konuyla ilgili bazı görüşler şöyledir; *"Olması gerektiği durumlarda yapıyoruz. Fakat devreler farklı olduğu için yine idareyle çözmeye çalışıyoruz benim 5 ve 6. sınıflar onun 7 ve 8. sınıflar çok ortak çözüm bulamıyoruz. Bizi ortada buluşturan idare oluyor"* KÖ2.

"Hangi kademede sorun varsa zümre öğretmeni ve rehber öğretmenle iş birliği yapıyoruz" EÖ2. *"Sınıf öğretmenleriyle iletişime geçiyorum. Asıl sorunlarının ne olduğunu anlamaya çalışarak ders işlemeye çalışıyorum"* EÖ3. *"Bilmediğimiz öğrenciler hakkında bilgi alışverişleri yapıyoruz. Sıkıntılar veya sorunları önce çocuklarla dışarıda konuşuyoruz. Çok fazlalaşınca sorunlar rehberlik servisine yönlendiriyorum"* EÖ4. *"Tek saat girdiğimiz için çocukları fark edemeyebiliyoruz. Rehberlik servisinden ve sınıf öğretmeninden bilgi alıyoruz"* KÖ6. *"Tabi gerektiğinde konuşuyoruz. Çocuğun ders içindeki davranışlarını değerlendiriyoruz. Yeteneğinin ne düzeyde olduğunu derse katılımını ya da diğer arkadaşlarıyla uyumunu konuşuyoruz"* KÖ5. *"Görüşüyoruz paralel sorunlar oluyor ortak çözüm bulmak için yapıyoruz"* EÖ10. Hayır iş birliği yapmıyoruz diyen 2 katılımcıdan KÖ9. *"Bu konuda bir bilgim yok aslında. Çok yapmadım".* EÖ8. ise *"Maalesef"* yanıtlarını vermişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma eğitimi konusunda okul yönetimiyle veya okuldaki diğer personeller (hizmetli, kantinci, sağlık görevlisi vb.) iş birliği yapıyor musunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Kaynaştırma Eğitimi Konusunda İş Birliği Yapıyor Olma Durumuna Ait Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
Evet	17	70.8
Hayır	7	29.2
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 10'da katılımcıların %70.8'i (17 kişi) kaynaştırma eğitimi konusunda okul yönetimi veya okuldaki diğer personeller ile işbirliği yaptıklarını (evet), %29.2'si (7 kişi) ise işbirliği yapmadıkları (hayır) yanıtını vermiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir; *"Ortak çözüm için görüşüyoruz"* EÖ10. *"Yönetime bilgiler veriyoruz problemler varsa. Genelde velilerle iletişime geçiyoruz"* KÖ10. *"Sınıf öğretmeni geliyor öğrenciler için bizim uyguladığımız şeyleri siz de derste uygularsanız iyi olur diyor"* EÖ6. *"Tehlikeli durumlar olmaması adına personellerin haberlerinin olması gerekir"* KÖ8. *"Bu çocuğu herkes bilmeli uzaktan korumak adına"* KÖ7. *"Okul idaresiyle yapıyoruz. Diğer personeller ile hiç tanık olmadım"* EÖ2.

Hayır cevabını veren ve dikkat çeken bir görüş KÖ4'e ait *"Okul idaresine gerek kalmıyor. Çünkü haberdar olmuyorlar" cevabını vermiştir. "Maalesef bu konuda okulumuz idaresi bu öğrencilere yönelik biraz ilgisiz"* KÖ12.
Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma eğitimi konusunda okulunuzdaki diğer öğretmenlerin, okul yönetiminin ve diğer personellerin tavrı nasıldır?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Öğretmenlerin, Okul Yönetiminin ve Personellerin Tavrına Ait Katılımcı Görüşleri

Görüşler	**f**	**%**
Olumlu	24	100.0
Olumsuz	-	-
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 11'de görüldüğü üzere kaynaştırma eğitimi konusunda katılımcıların tümü %100'ü (24 kişi) olumlu tavır sergilendiğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şöyledir; *"İlgililer. Yönetim de öyle. Çocukları el üstünde tutuyorlar"* EÖ8. *"Çok iyi, ılımlı farklı olduklarını biliyorlar. Onlara yansıtmıyorlar"* KÖ13. *"Genel anlamda herkes bu öğrencilerin farkında"* KÖ10. *"Daha anlayışlılar çünkü ellerinde olmayan nedenlerden dolayı yaptıkları davranışlar oluyor. Bu yüzden daha anlayışlılar. Sorunu bildikleri için daha anlayışlı davranıyorlar"* KÖ6.

"Gayet iyi. Ailelerle sürekli görüşülüyor. Bence okul idaresi bu konuda iyi" KÖ5. *"İyi, olumlu, herkes haberdar ve koordineli çalışıyorlar"* EÖ4. *"Olumludur. Normalleştiriyorlar kaynaştırma öğrencisi hissi oluşmuyor"* KÖ4. *"İnsancıl davranıyorlar. Özellikle rehberlik servisi bu konuda özverili çalışıyor"* EÖ1.

Bu görüşlerden farklı olarak; *"Ilımlıdır. Fakat destek eğitim odası derslerinde müzik resim beden derslerinden öğrencileri almaları çok sıkıntı. Çocuklar kalmak istiyor. Böyle şeyler çok doğru gelmiyor"* KÖ11. *"Ayrı tutuyorlar diğer öğrencilerden. Diğer branşlardan ayrı zaman ayrılıyor. Türkçe matematik derslerinde özellikle"* EÖ6. *"Fazlasıyla ilgili. Ama uyum süreci uzun süreceği için biraz zamana ihtiyaç olabiliyor"* KÖ7.

Araştırmanın verileri doğrultusunda; katılımcıların çoğunluğu tarafından kaynaştırma öğrencilerinin engel durumları ve gelişimleri dikkate alınarak birebir ilgilenilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra kaynaştırma öğrencilerinin normal eğitim düzeyindeki öğrencilerle ara sıra yaşadıkları iletişimsel problemlere geçici çözümler yerine kalıcı çözümler üretilmesi ve gerekirse zümre, sınıf, rehber veya derslerine giren diğer branş öğretmenlerinden destek alıp ortaklaşa bir karar verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Okul idaresinin ve diğer personellerin de bu konuda öğretmenlere destek olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine karşı geliştirilen bu olumlu tutumun, kaynaştırma öğrencilerinin hem akademik başarıları hem de sosyal gelişimleri için olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir? sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen görüşme soruları belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen "Lisans eğitiminiz sürecinde kaynaştırma eğitimine yönelik ders(ler) aldınız mı? sorusuna verilen cevaplar Tablo 12'de gösterilmiştir. "Eğer aldıysanız yeterli buluyor musunuz?" sorusuna cevap veren katılımcılar Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Lisans Eğitimi Sürecinde Kaynaştırmaya Dair Eğitim Alma Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Evet	6	25.0
Hayır	18	75.0
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 12'de görüldüğü gibi katılımcılardan %75.0'ı (18 kişi) lisans eğitimi sürecinde kaynaştırma eğitimine dair ders almadıklarını, %25.0'ı (6 kişi) ise aldıklarını beyan etmişlerdir. Kaynaştırma eğitimine dair ders alan

katılımcılardan 1'i hariç (devlet konservatuvarı) 5'nin eğitim fakültesi mezunu oldukları ve üniversite yıllarında müfredatta olan özel eğitim dersini aldıkları görülmüştür. Hayır diyen katılımcılar ise açıklama yapmadan kısaca "hayır" yanıtını vermişlerdir.

Katılımcılardan KÖ6. ve EÖ6.'nın görüşleri şöyledir; *"Aslında yeterliydi ama birebir yaşamadan tecrübe şart"* KÖ6. *"Özel eğitim dersi vardı ve teorik düzeyde eğitim aldık"* EÖ6.

Tablo 13. Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Ders(leri) Yeterli Bulma Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Evet	3	12.5
Hayır	21	87.5
Toplam	**24**	**100.0**

Katılımcıların %87.5'i (21 kişi) verilen kaynaştırma eğitimine yönelik dersleri yeterli bulmadıklarını, %12.5'i (3 kişi) de yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Yeterli bulan katılımcılardan EÖ2.'nin görüşü ise şöyledir; *"Birçok öğrenci üzerinde denemiştim. Öfke kontrolü olmayan öğrencileri bateriye yönlendirmiştim"* EÖ2.

Diğer katılımcılar sadece "evet veya evet yeterliydi" diye kısa cevaplar vermişlerdir. Hayır yeterli değil diyen ve büyük bir çoğunluğu oluşturan katılımcılardan sadece EÖ4. görüş belirtmiş, geriye kalan 20 katılımcı kısaca "hayır" cevabını vermiştir. EÖ4.'ün görüşü ise şöyledir; *Uygulama yapmadığımız için yeterli bilgimiz yok"*.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 14'de, "Eğer aldıysanız yeterli buluyor musunuz?" sorusuna ilişkin veriler ise Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Hizmet İçi Eğitim Alma Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Evet	2	8.3
Hayır	22	91.7
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 14'de görüldüğü üzere görüşme yapılan katılımcılara kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı? sorusu yöneltilmiş ve toplam sayının (24 kişi) büyük çoğunluğu %91.7'si (22 kişi) "hayır almadık", %8.3'ü (2 kişi) ise "evet aldık" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 15. Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Hizmet İçi Eğitimini Yeterli Bulma Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Evet	1	4.2
Hayır	23	95.8
Toplam	**24**	**100.0**

Görüşme yapılan katılımcılardan %95.8'i (23 kişi) kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimi yeterli bulmadıklarını, %4.2'si (1 kişi) de yeterli bulduğunu belirtmiştir. Görüşmeye katılan katılımcıların tamamı (24 kişi) konu ile ilgili yorum yapmadan "evet veya hayır" yanıtını vermişlerdir.
Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma eğitimi ile ilgili kişisel gelişim bağlamında (kitap, makale, bildiri vb.) çalışmaları takip ediyor musunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Kişisel Gelişim Bağlamında Çalışmaları Takip Etme Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Evet	3	12.5
Hayır	14	58.3
Kısmen	7	29.2
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 16'da görüldüğü gibi katılımcıların büyük bir çoğunluğu %58.3'ü (14 kişi) hayır takip etmiyorum derken, %29.2'si (7 kişi) kısmen takip ediyorum, %12.5'i (3 kişi) de evet takip ediyorum demiştir. Katılımcıların bazıları; *"*S*osyal hizmetler ile alakalı yazılar okumuştum. Down sendromlularla ilgili olanları"* KÖ7.*"Özel eğitimliler hakkında*

çok makale okudum. Üstün zekalılar hakkında çalıştım ama kaynaştırma öğrencileriyle ilgili okumadım" KÖ9. şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kısaca "evet ve kısmen" cevaplarını veren katılımcılar ise konu ile ilgili yorum yapmamışlarıdır.

Katılımcılara yöneltilen "müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaklaşımları nasıl olmadır?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaklaşım Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Duyarlı Olmalıdır	9	37.5
Sevecen Olmalıdır	4	16.7
Sabırlı Olmalıdır	5	20.8
Dersi Sevdirmelidir	6	25.0
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan tüm katılımcıların kaynaştırma öğrencilerine yaklaşımlarının olumlu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %37.5'i (9 kişi) duyarlı olunması gerektiği yanıtını vermişlerdir. Duyarlı olunması gerektiği yanıtını veren katılımcılardan bazılarının görüşleri ise şöyledir; *"Özel çocuklar oldukları için müzik dersi onların eğitimi için çok önemli ve daha fazla ilgilenilmesi gerekiyor. Normal öğrencilerle birlikte olduğunda biraz zor oluyor ama bu durumda da duyarlı olmak gerekiyor"* EÖ3.

"Yani aslında bu tarz öğrenciler bizim derslere daha ilgililer. Bu çocuklarla bizim daha çok ilgilenmemiz gerekiyor. Onların yeteneklerini ortaya çıkarmamız gerekir ki kendilerine öz güvenleri artsın hayata bakışları değişsin" KÖ6. *"Dersten dışlamamak lazım. Hayata katma açısından öğretmenlerimizin duyarlı olması gerekir"* EÖ10. *"Genelde resim, müzik ve beden dersleri yetenekleri açığa çıkarttıkları için önemlidir. Bu çocuklara daha özverili ekstra eğitimler verilmeli ve yapabileceklerine inanmalı ve inandırmalıyız"* KÖ7. *"Çocuğu anlamak önemli. Az da olsa fark yaratmak mutlu etmeli. Diğer çocuklarla aynı tutmamalıyız"* EÖ9. *"Normal şartlarda da iyi davranmalıyız, alanımız gereğince de zaten daha iyi davranmalıyız"* KÖ8. *"Daha yakın davranılmalı. Daha duyarlı olmalıyız ama bunun için ayrı zaman olmalı"* EÖ7.

Katılımcılardan %16.7'sı (4 kişi) "sevecen olmalıdır" yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtı veren katılımcılardan bazıları ise görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir; *"Müzik öğretmenleri bence biraz farklı davranmalı. Çocuğu kazanmak gerekir. Bu dersi not bazında düşünmemek, sevecen olmak ve sabırlı olmak gerekir. Zaten sıkıntılı çocuklar hani birde üstüne disiplin kurmaya çalışmak o çocuğu kaybetmek demek bence"* KÖ5. *"Daha anlayışlı daha güler yüzlü daha sevecen olmalı"* KÖ10. *"Çok ayrım yapmak doğru değil diğer öğrencilerle ama biraz daha yumuşak ve sevecen davranmak gerekir"* KÖ11. *"Sevecen, cana yakın davranmak gerekir. Farklı olduklarını bilmeleri gerekir"* KÖ13.

Katılımcıların %20.8'i (5 kişi) "sabırlı olmalıdır" %25.0'i (6 kişi) dersi sevdirmelidir yanıtını vermişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri ise şöyledir; *"Daha ilgili davranmak lazım daha sabırlı olmak lazım"* KÖ12. *"Müzik dersi daha böyle öğrenciyle iç içe, daha böyle sevecen, daha böyle aktif olabilecek bir ders olduğu için kaynaştırma öğrencilerinde ekstra olarak müzik dersini sevdirmek onları da bunun içine katmak bence müzik öğretmenleri için başta olmalı"* KÖ1. *"O dersi o çocuklar için daha eğlenceli hale getirmeli. Daha sabırlı olmalı. Çocuk kendini mutlu hissetsin bize yeter"* KÖ2.

Bu görüşlerden farklı olarak diğer bir katılımcının görüşü ise şöyledir; *"Aslında baktığımızda tek kurtuluş alanları diyebiliriz. Uygulamalı alanlar onların kendilerini rahatlıkla ifade edebildikleri ve hayata tutunmalarına yardımcı olan iki alan "resim ve müzik" diyebiliriz" KÖ3.*

Katılımcılara yöneltilen "Eğitim alanında gelişmiş ülkelerin bu konulardaki yaklaşımlarını araştırma fırsatı buldunuz mu?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18. Katılımcıların Eğitim Alanında Gelişmiş Ülkelerin Bu Konulardaki Yaklaşımlarını Araştırma Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Evet	7	29.2
Hayır	17	70.8
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 18'de görüldüğü üzere katılımcıların büyük bir çoğunluğu %70.8'i (17 kişi) eğitim alanında gelişmiş ülkelerin bu konulardaki yaklaşımlarını araştırmadığını ve bu konuda bilgilerinin olmadığını, %29.2'sinin (7 kişi) ise

yüzeysel araştırdıkları görülmüştür. Araştırma yapan katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir; *"Kapsamlı değil ama haberdar olmak adına bilgim var. Toplum yaşam standartlarından belli eder kendini. Toplum yaşantıları bizden iyi bu nedenle eğitimleri de"* EÖ1. *"Finlandiya eğitimini biraz inceledim"* EÖ4. *Başka ülkelerde kaynaştırma sistemi yok. İsveç'e gittim öyle bir durum yok. Çocuklar normal eğitime tabi tutuluyor. Öğretmene yönelik eğitim var"* KÖ9. *"Finlandiya, Almanya gibi ülkelerin eğitim şekillerine bakıyorum ve uygulamaya çalışıyorum"* KÖ10.

"Avrupa bence daha iyi bizden. Biz sorumluluk almaktan kaçıyoruz orada böyle değil KÖ7. *"Almanya'yı biliyorum sadece. Duyduğumu biliyorum ailem yaşıyor. Orada çocuğun direkt olarak bir özelliğini yakalayıp üzerinde duruyorlar. Sadece kaynaştırma için değil"* KÖ8. *"Araştırma fırsatı bulmadım ama Amerika da yaşayan bir müzik öğretmeni arkadaşım var bizden çok daha iyiler bunu diyebilirim. Onlar 18 aylıkken müzik eğitimine başlıyorlar"* KÖ5. *"Araştırma fırsatı bulmadım ama bizden daha iyi olduklarına eminim"* KÖ4.

Araştırmanın verileri doğrultusunda; katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans ve hizmet içi eğitim süreçlerinde kaynaştırma eğitimine yönelik dersler almadıkları, konu ile ilgili olarak kişisel gelişim bağlamında gelişmiş ülkelerin bu konudaki yaklaşımlarını yeterince araştırmadıkları görülmüştür. Ayrıca katılımcılar kaynaştırma öğrencilerine karşı öğretmen yaklaşımlarına ilişkin olarak; duyarlı olunması gerektiği, dersi sevdirerek sabırlı ve sevecen davranarak ders işlenmesi gerektiği görüşünü ifade etmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan "Müzik öğretmenlerinin sınıf ortamında kaynaştırma öğrencilerine zaman ayırma durumları nasıldır?" sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen görüşme soruları belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen "Derslerde kaynaştırma öğrencilerine ayrı (özel) bir zaman ayırıyor musunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların Derslerde Kaynaştırma Öğrencilerine Ayrı Bir Zaman Ayırma Durumu

Görüşler	**f**	**%**
Ayırıyorum	7	29.2
Ayırmıyorum	17	70.8
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 19'a bakıldığında katılımcıların %70.8'i (17 kişi) müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine özel bir zaman ayırmadıklarını, %29.2'si (7 kişi) ise zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerinden bazıları şöyledir; *"Derste ayırmam ders dışı ayırırım. Diğer çocukların hakkına girmemek lazım hani varsa bir durum ders dışında boş zamanımda, teneffüste olur ne bileyim işte sınıf/ders öğretmeninden rica edip alıp elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışırım"* EÖ2.

"Dersin içinde diğer öğrencilere haksızlık olur diye ayırmazdım ama özelde ilgilenirim. Sınıf içinde de görevlendirmeler yapardım" KÖ8. *"Her konuda ayrı bir zaman ayırma durumum olmuyor"* EÖ3. *"Ayrı zaman ayıramıyoruz. Sadece bir saat dersimiz olduğu için ders dışında zaman ayırmak gerekiyor"* KÖ6. *"Süre yetersiz olduğu için hayır"* EÖ8.

Katılımcılardan bazıları ise görüşlerini şöyle belirtmişlerdir; *"Kazanım öğrenciye geçmiş mi diye kontrol ederken tabana onları koyabiliyoruz. Belki bu birazcık kırıcı gelebilir size ama bahsetmek istediğim bir aşağılık duygusu değil hani kazanımı ona bile aktardık mı? Buna bakıyorum"* EÖ1. *"Dersin başında veya sonunda onları motive edip dersi içinde de minik dokunuşlarla diğerlerine diyelim ki bir yazılı çalışma verdiniz tahtadaki notayı geçiriyorlar. Farzı misal diğer öğrenciye de kulaklığını takıp piyanoda şunu çalışıyorsun diyebiliyorsun diğer öğrenciye geçip yan tarafta ritim çalışmasına hazırlarken sınıfı birçok gruba bölerek kaynaştırma öğrencilerini rahatlıkla aralarında tolare edebilirsin"* KÖ3. *"Elimden geldiğince dersin bitmesine yakın ilgileniyorum bireysel olarak"* KÖ10.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde uyguladığınız örnek bir çalışma var mı?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde Uyguladıkları Örnek Çalışma Durumu

Görüşler	**f**	**%**
Var	6	25.0
Yok	18	75.0
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 20'de görüldüğü gibi katılımcıların %75.0'i (18 kişi) kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde herhangi bir örnek çalışma uygulamadıklarını belirtirken, %25.0'i (6 kişi) ise örnek çalışma uyguladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir; hariç *"paylaşmak istemiyorum TÜBİTAK konum çünkü"* KÖ9.

"Bardak vurma, tefler kullanarak ritim etkinliklerinde işbirlikli olarak eğitim veriyorum" KÖ10. *"Koroya dâhil ettim"* KÖ4. *"Beden perküsyonu çok kullanıyorum küçük yaş gruplarında hikâye anlatımıyla, büyük yaş gruplarında kulağa değişik gelen hecelerle"* KÖ3. *"Öfke kontrolü için bateri öğretmiştik ve başarmıştık"* EÖ2. *"Koro çalışması yaptık. Konser verdik"* EÖ1.

Araştırmanın verileri incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğu tarafından müzik derslerinde, ders süresinin az olmasından dolayı kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir zaman ayırmadıkları fakat özel olarak ders dışında bazen ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Zaman probleminden kaynaklı olarak da kaynaştırma öğrencileri ile herhangi bir çalışma yapmadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "Müzik öğretmenlerinin BEP hakkındaki görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen görüşme soruları belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir. Katılımcılara yöneltilen "BEP hakkında bildiklerinizi yeterli buluyor musunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21. Katılımcıların BEP Hakkında Bildiklerini Yeterli Bulma Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Buluyorum	6	25.0
Bulmuyorum	18	75.0
Toplam	**24**	**100.0**

Görüşme yapılan katılımcıların %75.0'i (18 kişi) BEP ile ilgili bilgilerini yeterli bulmadığını, %25.0'i (6 kişi) ise yeterli bulduğunu belirtmiştir. Yeterli bulmama nedenlerinin büyük bir bölümünü ise üniversite yıllarında BEP ile alakalı bir eğitim görmediklerine ve okul idarelerince önemsenmediğine bağlamışlardır.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerine BEP uyguluyor musunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine BEP Hazırlama/Uygulama Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Uyguluyorum	11	45.8
Uygulamıyorum	13	54.2
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 22'de görüldüğü gibi katılımcıların %45.8'i (11 kişi) kaynaştırma öğrencilerine BEP uyguladığını, %54.2'si (12 kişi) ise BEP hakkında yeterli bilgileri olmadığından uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Sadece EÖ1. bu konuda *"Belgelemek adına hazırlıyoruz ama uygulayamıyoruz"* şeklinde görüş belirtmiştir.

Uygulayamadığını belirten katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir; *"Deneyimimiz olmadığı için bir hazırlık çalışmam olmadı ama artık olmalı"* KÖ7. *"Bilmediğimiz için hazırlamadık ama artık araştırıp uygulayacağız"* KÖ8. *"Sınıflar kalabalık ve biz yeterince donanımlı değiliz. Süre yeterli değil"* KÖ12.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde BEP çerçevesinde ne tür etkinlikler uyguluyorsunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Katılımcıların Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde BEP Çerçevesinde Uyguladıkları Etkinlik Durumu

Görüşler	**f**	**%**
Ritim Etkinlikleri	4	16.7
Söyleme Etkinlikleri	4	16.7
Çalgı Etkinlikleri	5	20.8
BEP Hazırlamıyorum	11	45.8
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 23'te görüldüğü üzere katılımcıların %45.8'i (11 kişi) BEP hazırlamadıklarını belirtirken, %20.8'i (5 kişi) çalgı etkinliklerine yer verdiklerini, %16.7'si (4 kişi) söyleme etkinliklerine, %16.7'sini (4 kişi) ise ritim etkinliklerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir;

"Enstrümanların sesinden çocuğun ilgisini çekebilecek bir şeyi yakalamaya çalışırım. İşte kaval sesiydi, kanun sesiydi, gitar sesiydi. Hangisi çocukların toplu olarak hoşuna gidiyorsa onun üzerine yoğunlaşırdım. İkinci olarak da konuşarak ya da müziksel etkinlik hani notalarla bunları renklendirerek ya da isimlendirerek bir oyun içerisinde toplu bir şekilde adapte etmeye çalışırdım" EÖ2. *"Enstrüman çalmaya yönelik şeyler yapmaya çalışırım. Bir şekilde onları açmaya çalışıyorum. Enstrüman yardımıyla onlara ulaşmaya çalışıyorum"* KÖ13. *"Söylemeye yönelik dersler işlenmeli, çocuk daha iyi derse katılabilir"* EÖ3. *"Mesela özellikle küçük yaş gurubundaki öğrenciler için hikâyeyi bedeninle seslendirerek anlatmak çok işe yarar. Örneğin Ahmet amca yürüyordu. Ayaklarıyla güm güm sesler çıkartarak"* KÖ3.

Katılımcılar farklı olarak şu görüşleri belirtmişlerdir; *"Birebir örnekleyerek önce kendim göstererek sonra öğrenciden isteyerek sonra da parçalara bölerek. Kısım kısım önce kendim örnekler verip sonra onlardan isterim. Bu şekilde eğitim vermeye çalışırım"* KÖ6. *"Şu ana kadar iki öğrencim oldu. İkisi de müziğe duyarlı ve yetenekliydi. İkisi de güzel sanatlar lisesinde"* KÖ5. *"Bu tür çocukların her birinin öğrenme şekilleri farklı. Biri nota okuyarak öğrenir, diğeri ezberleyerek, başka biri sayarak öğrenir gibi"* KÖ9. *"Önceliğimiz çocuğu derse katmak. Hayata alıştırmak. Özel zaman ayırıp ilgilenmek gerekir"* KÖ10. *"Diğer öğrencilerin bir konu hakkında yaptıkları çalışmaları kaynaştırma öğrencilere örnek gösterip yaptırmaya çalışabiliriz"* EÖ10. *"BEP dışındaki kazanımları, normal kazanımları bireyselleştirerek uyguluyorum daha basitleştirerek"* EÖ8. *"Müzik dersindense diğer derslerde çocuklara eğitim vermek eğitim almaları daha iyi olabilir"* KÖ14.

Araştırmanın verileri incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun BEP hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu, bu sebepten dolayı da BEP uygulamadıkları/hazırlamadıkları görülmektedir. Bu nedenle de katılımcılar BEP uygulamadıklarından kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde herhangi bir etkinlik uygulamadıkları tespit edilmiştir. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. Madde (f) Bendinde, "özel eğitim gerektiren bireyler için BEP'in geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır." ibaresi BEP'in yasal bir zorunluluk olduğunu göstermektedir. Bu yüzden kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerin BEP planı hazırlaması gerekmektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi olan "Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak derslerinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?" sorusuna cevap aranırken katılımcılara yöneltilen ve bu alt problem ile ilgili olduğu düşünülen görüşme soruları belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde en sık karşılaştığınız sorun veya sorunlar nelerdir?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24. Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde En Sık Karşılaşılan Sorunlar

Görüşler	**f**	**%**
Sınıfta Dolaşma	5	20.8
Sınıfta Yaramazlık Yapma	2	8.3
Dolaşma ve Yaramazlık Yapma	5	20.8
Sıkılma	7	29.2
Dikkat Dağınıklığı	5	20.8
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 24'te görüldüğü gibi katılımcıların %20.8'i (5 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde "sınıfta dolaştıklarını" belirtirken, %8.3'ü (2 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde "sınıfta yaramazlık yaptıklarını", %20.8'i (5 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde "sınıfta dolaştıklarını ve yaramazlık yaptıklarını", %29.2'si (7 kişi) kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde sınıfta "sıkıldıklarını" ve %20.8'i (5 kişi) ise kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde "dikkatlerinin dağıldıklarından" bahsetmişlerdir. Katılımcılardan

bazılarının ifadeleri ise şöyledir; *"Öğrenciye yoğunlaşmak gerekiyor. Yoğunlaşmadığın sürece dikkati dağılıyor. Bir şeyler ile oyalanıp dersten kopuyor ve yaramazlık başlıyor"* KÖ14.

"Dolaşma oluyor sınıfta. Zapt etmek zor oluyor. Müzik onlar için eğlenceli ders olduğu için heveslerini kırmakta istemiyorum" KÖ2. *"Hareketliler. Bazıları gerçekten çok hareketli"* KÖ6. *"İşitsel bir ders olduğu için sıkıntılar olabilir. Sesten rahatsız olan kaynaştırma öğrencileri olabilir. Otistik bir öğrencim vardı bu durumdaydı. Siren sesi klima sesi gibi durumlarda kaçıyordu. Kaynaştırma öğrencilerinden bazı öğrenciler rahatsız olabiliyordu"* KÖ7.

"Genel itibariyle dersin öğretmenine sempati duyması gerekiyor. İlgi istiyor. Sevdiği bir öğretmene dönüşmek gerek" EÖ1. *"Onları adapte etmek zor oluyor. Eğer enstrüman çaldırıyorsam tabi ki bu enstrümanda sorun yaşıyorlar. O yüzden onlara çaldırmamaya çalışıyorum. Ve enstrüman çalındığı zamanda sıkılabiliyorlar"* EÖ3. *"Anlatamama çaresizliğine çözüm bulmaya çalışıyorum"* KÖ10. *"Çocuk şiddete meyilli olabiliyor. Bu nedenle normal öğrencilerle bu durumu çözmeye çalışıyorum. İçeride dolaşabiliyor"* KÖ13. *"Sıkılma oluyor"* EÖ10.

Katılımcılara yöneltilen "Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde karşılaştığınız sorun veya sorunları nasıl çözüyorsunuz?" sorusuna ilişkin veriler Tablo 25'de gösterilmiştir.

Tablo 25. Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yürütülen Müzik Derslerinde Karşılaştığınız Sorun veya Sorunları Çözme Durumları

Görüşler	**f**	**%**
Özel Konuşarak	19	79.2
Rehberlik Servisine Yönlendirerek	2	8.3
Sınıf Öğretmenine Yönlendirerek	3	12.5
Toplam	**24**	**100.0**

Tablo 25'de görüldüğü üzere katılımcıların %79.2'si (19 kişi) yaşadıkları sorunları, sorun çıkaran kaynaştırma öğrencisi veya sorun çıkaran diğer öğrencilerle özel konuşarak çözdüklerini belirtmişlerdir. KÖ4. kaynaştırma öğrencisi sorun çıkardığında *"İlgileniyorum onunla. Özel ilgileniyorum. Dersi bile bırakabiliyorum"* demiştir. EÖ3. de kaynaştırma öğrencileriyle alakalı çok sorun yaşamadığını, yaşadığında ise *"Çok sorun yaşamıyorum. Yaşadığımda da birebir çözüyorum"* şeklinde çözdüğünü dile getirmiştir. Benzer şekildeki görüşler ise şöyledir; *"Konuşarak. Hassas noktalarını buldum ve oradan ilerliyorum"* KÖ13.

"Birebir konuşma yapıyorum. Göz hizasına iniyorum. Özelde konuşabiliyorum sınıf dışında. Daha verimli olabiliyor" KÖ10. *"Dışarı çıkarıp birebir konuşurdum. Ama çok ağır düzeyde öğrencim olmadı genelde"* EÖ6. *"Konuşarak çözerdim. O çocukla göz göze gelerek. Kendini rahat edebilecek bir ortam hazırlayarak"* KÖ5. *"Birebir iletişim kurarak, göz kontağı kurarak, onu seviyesine inerek çözerdim"* EÖ1.

Katılımcıların %8.3'ü (2 kişi) yaşadıkları sorunları öğrencileri rehberlik servisine yönlendirerek çözdüklerini, %12.5'i (3 kişi) de yaşadıkları sorunları, öğrencileri sınıf öğretmenlerine yönlendirerek çözdüklerini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili görüşler şöyledir; *"Göz korkutuyorum. İdareye gönderirim, rehberlik servisine gönderirim veya disipline gönderirim diyorum bu şekilde korktukları için sorun kısmen de olsa çözülüyor"* EÖ4. *"Çok sorun yaşamadım. Küçük sıkıntılarda da sınıf rehber öğretmenine yönlendiriyorum"* KÖ12. *"Dediğim gibi çoğu zaman sınıf öğretmenlerin yönlendiriyoruz. Sınıf öğretmenlerine daha düşkün oldukları için"* KÖ6.

Katılımcılardan bazıları konu ile ilgili farklı görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşler ise şöyledir; *"Birazcık soyutlamak gerekebiliyor yeri geldiğinde kulaklıkla çalıştırabiliyorum mesela işitsel yönü kuvvetliyse o çocuğun. Diğer öğrencilere de farklı bir çalışma veriyorum. Kaynaştırma öğrencisini ayırmak daha iyi gelebiliyor aynı ortam içerisinde sorunu çözmek adına"* KÖ3. *"Sınıftaki diğer öğrencilere kaynaştırma öğrencilerinin özel olduklarını ve durumlarını benimsetirdim. Her türlü etkinlikte de büyük rol verirdim. Kaynaşsın diye"* EÖ2. *"Onların atılamayan bir enerjileri var. Onlara çok fazla otur, dur dememek lazım sınıf içinde dolaşabilir, kendine ait bir alanı olabilir. Çok fazla kontrol etmemek lazım. Enerjisini atması lazım"* KÖ1.

Son olarak ise araştırmaya katılan öğretmenlere "Yöneltilen sorular neticesinde eklemek veya vurgulamak istediğiniz sorun veya görüşleriniz var mı?" sorusuna yanıt olarak ekleme yapan veya sorun bildiren bir katılımcı olmadığı görülmüştür.

Sonuç

Araştırma sonucunda; katılımcıların çoğunluğu tarafından kaynaştırma öğrencileriyle gelişim ve engel durumlarını dikkate alarak birebir ilgilenilmesi gerektiği görüşü ifade edilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmalara bakıldığında; Esmer vd. (2017) ile Batmaz (2017) kaynaştırma öğrencilerinin birebir eğitime ihtiyaç duyduklarını ve müzik öğretmenlerinin öğrencileri ile birebir ilgilendiğini ve onlara özel yaklaşarak yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini dikkate alarak ders işlediklerini belirtirken, üç katılımcı özel gereksinimleri dikkate almadıklarını, iki katılımcı ise bazen bu durumu dikkate alarak ders işlediklerini belirtmişlerdir. Batmaz (2017) araştırması sonucunda kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak çeşitli düzenlemelerin yapılması gerektiğini, böylece öğretimin niteliğinin ve verimliliğinin artacağını belirtmiştir. Bu tespitlerin yapılan araştırma sonuçlarıyla da örtüştüğü söylenebilir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu kaynaştırma öğrencilerinin müzik derslerinde diğer öğrencilerle iletişimlerinde sorun yaşamadıklarını ileri sürerken, katılımcıların bazıları ise kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Fakat yaşanan sorunların çok önemli konular olmadığını, sadece sorunların var olduğunu belirten katılımcılar çoğunluğu oluştururken, sekiz kişi ise sorun olmadığı görüşünde bulunmuşlardır. Gök, (2013); Berkant ve Atılgan'ın (2017) yapmış olduğu çalışmalar, elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Katılımcıların büyük bir bölümü kaynaştırma eğitimi konusunda zümre öğretmenleriyle veya sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenle görüşüp fikir alışverişinde bulunduklarını, iş birliği yaptıklarını belirtirken, bazı katılımcılar ise fikir alışverişinde bulunmadıklarını ve iş birliği yapmadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde katılımcıların büyük bir çoğunluğu okul idaresi ve okuldaki diğer personeller ile de iş birliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Özellikle de okul idaresiyle koordineli şekilde çalıştıklarını, okul idaresinin desteğiyle bazı sorunları daha kolaylıkla çözdüklerini ifade etmişlerdir. Güleryüz, (2014); Kargın, Güldenoğlu ve Şahin, (2010); Önder (2007) ile Vural'ın (2008) çalışmalarının bulguları tespit edilen sonuçla örtüşmektedir. Katılımcıların tümü kaynaştırma eğitimi konusunda okul yönetiminin, diğer öğretmenlerin ve personellerin tavırlarının olumlu olduğu ve kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimleri olan öğrenciler için çok faydalı olduğu görüşündedir. Elde edilen bulgular Praisner'ın (2003) yapmış olduğu araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir.

Araştırma sonucunda; katılımcıların çoğunun lisans eğitimleri sürecinde, kaynaştırma eğitimine yönelik dersler almadıkları, kaynaştırma eğitimine yönelik aldıkları dersleri yeterli bulmadıkları, bu durumun da öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik müzik eğitimi verme noktasında yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Öztürk ve Eratay'ın (2010); Özbaba (2000); Artan ve Balat-Uyanık'ın (2003) yapmış oldukları çalışmalarda öğretmenlerin eğitimleri sürecinde ilgili dersleri almadıkları ve bu durum sonucunda da kendilerini yeterli görmedikleri, bu alanda yeterli donanıma sahip olmak adına gerekli derslerin verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
Katılımcıların tamamına yakınının verdiği cevaplar sonucunda; öğretmenlerin atandıktan sonra hizmet içi eğitimlerde kaynaştırma eğitimine yönelik seminerler almadıkları görülmektedir. Katılımcıların hizmet içi eğitimde aldıkları kaynaştırma eğitimine yönelik dersleri bir katılımcı dışındaki bütün katılımcılar yeterli bulmadıklarını söylemişlerdir. Önder (2007); Akçamete (1998); Gözün ve Yıkmış (2004); Bradshaw (2009); Cardona (2009); Kargın (2004); Berkant ve Atılgan'ın (2017) çalışmaları neticesinde kaynaştırma eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiği, aday öğretmenlerin de hizmet öncesinde hem teorik hem de uygulamalı derslerle yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durum elde edilen sonuç ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu kaynaştırma eğitimiyle ilgili kişisel gelişim bağlamında (kitap, makale, bildiri vb.) çalışmaları takip etmediklerini bildirmişlerdir. Takip eden katılımcılar da genelde özel eğitim ile alakalı kitaplar ve makaleler okuduklarını, kaynaştırma eğitimiyle alakalı bir başlık altında araştırmalar yapmayıp; tesadüfen forumlarda, öğretmenler odasında veya bulundukları yerlerdeki dergiler veya kitaplara göz gezdirdiklerinde okuduklarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma eğitimiyle alakalı olarak, katılımcıların yedisi dışında diğer katılımcılar eğitim alanında gelişmiş ülkelerin bu konudaki yaklaşımlarını araştırma fırsatı bulamadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma fırsatı bulan katılımcılardan bazıları Finlandiya, bazıları Almanya ve bazıları da ABD'nin eğitim yaklaşımlarından haberdar olduklarını söylemişlerdir. Sonuç olarak; katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans ve hizmet içi eğitim süreçlerinde kaynaştırma eğitimine yönelik dersler almadıkları, konu ile ilgili olarak kişisel gelişim bağlamında gelişmiş ülkelerin bu konudaki yaklaşımlarını yeterince araştırmadıkları görülmüştür.

Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tavırlarının nasıl olması gerektiği ile ilgili görüş bildiren katılımcıların verdikleri cevaplar genellikle birbirine yakın olup sayısal veri olarak da yakınlık göstermektedir. Bu durumda müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine karşı duyarlı, sabırlı, sevecen olunması ve dersi sevdirmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu cevaplara ek olarak ise katılımcılardan bazıları bu tür öğrencilerin özel öğrenciler

olduklarından dolayı özel olarak ilgilenilmesi gerektiği, diğer öğrencilerden daha fazla ilgilenilmesi gerektiği, müzik resim ve beden derslerinde bu öğrencilerin daha verimli vakit geçirdikleri, daha eğlenceli dersler oldukları için daha aktif derse katıldıklarını ve bu durumunda onların yeteneklerini ortaya çıkardıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçların Kara (2019); Özbaba (2000); Pontiff (2004); Atterbury (1990) ve Hammel'ın (2004) çalışmalarıyla benzer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sonucunda; müzik derslerinde kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir zaman ayıranların sayısı yedi kişi iken diğer katılımcılar ise kaynaştırma öğrencileriyle ders süresinin yeterli olmaması nedeniyle ders dışında ilgilendiklerini, ders esnasında zaman ayırmanın diğer öğrencilere haksızlık olacağını düşündüklerinden zaman ayırmadıklarını ifade etmişlerdir. Batmaz (2017) çalışmasında kaynaştırma öğrencilerine ayrılan zamanın normal öğrenim düzeyindeki öğrenciler için "kayıp zaman" olduğunu belirtmiştir. Çakır-Doğan (2011) çalışmasında sınıf ortamının eğitilebilir zihinsel engelli öğrenciler için uygun olmadığını, sınıf içindeki araç-gereçlerin yeterli olmadığını ve sınıf mevcudunun fazla olduğunu ileri sürerek ders süresinin az olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Hwang ve Evans (2011); Schumm ve Vaughn (1992) ile Vural'da (2008) ders süresinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bu durumda müzik derslerinin öğrencilere yeterli gelmediğini vurgulamıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında bu araştırmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir.

Araştırma sonucunda; kaynaştırma öğrencilerine uygulanan BEP hakkında katılımcıların çoğu bilgilerinin yetersiz olduğunu, altı katılımcı ise BEP hakkında bildiklerini yeterli bulduklarını söylemişlerdir. Fakat BEP'i uygulama noktasında verilerde bir uyuşmazlık olduğu görülmüştür. Şöyle ki; BEP hakkında bilgisini yeterli bulan katılımcıların dahi eğitim esnasında BEP hazırlamadıkları ve uygulamadıkları görülmüştür. Uygulamayan katılımcılar genelde uygulama noktasında bilgilerinin yetersiz olduklarını, sınıfların kalabalık olmasından kaynaklı olarak ve ders süresinin yetersiz olmasından dolayı uygulamaya fırsat bulamadıklarını söylemişlerdir.

Araştırma sonucunda kaynaştırma öğrencileri olan öğretmenlere önemli sorumluluklar düştüğü anlaşılmaktadır. Bu sorumlulukları en verimli şekilde yerine getirebilmeleri için öncelikle öğrencilerin güçlü yönleri üzerinde durulup sahip olduğu yetenekler üzerinde yoğunlaşılmalıdır. Bu nedenle öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin yapabilecekleri ve yapamayacaklarının sınırlarını iyi bir şekilde çizebilmelidir. Bu durumların tespitinden sonra ders süresinin yeterliliğini göz önüne alarak kaynaştırma öğrencilerine önceden hazırlanmış olan BEP çerçevesinde hedeflenen kazanımlar, (birebir) özel olarak aktarılmalıdır. Bu süreçte yaşanılacak bir sorun durumunda sınıf öğretmeninden, rehber öğretmenden, diğer branş öğretmenlerinden veya okul idaresinden yardım alınmalıdır. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak oluşturulan "Destek eğitim odalarında" temel branşlar (Matematik, Türkçe, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) dışında müzik eğitimine yer verilmesinin kaynaştırma öğrencilerine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu şekilde hem sınıf içindeki normal eğitim düzeyinde olan çocukların ders süresinden hem de kaynaştırma öğrencilerinin ders esnasındaki iletişim kaynaklı veya diğer sorunların da önüne geçileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma, kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde; öğretmenlerin "kaynaştırma eğitimi ve kaynaştırma öğrencilerine" ilişkin olarak farkındalıklarının sağlanması, var olan sorunlara çeşitli önerilerde bulunulması ve güncel bir durum tespiti sunması yönüyle önem taşımaktadır. Yapılacak yeni çalışmalarda Türkiye genelinde geniş bir örneklem grubuna ulaşılarak müzik öğretmenlerinin görüş ve beklentileri doğrultusunda kaynaştırma öğrencilerinin özel gereksinimleri dikkate alınarak teknolojik içerikli ders materyalleri oluşturmaya yönelik projeler hazırlanması önerilmektedir.

Kaynaklar

Akçamete, G. (1998). *Türkiye'de özel eğitim.* Anadolu Üniversitesi Yayını.

Akpınar, H. (2012). *Görme engellilerde Braille işaret sistemi ve müzik eğitiminde kullanılabilirliği* (Tez No. 319679) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Artan, İ. Z. ve Balat-Uyanık, G. (2003). Okulöncesi eğitimcilerinin entegresyona ilişkin bilgi ve düşüncelerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 11* (1), 65-80.

Atterbury, B. W. (1990). *Mainstreaming exceptional learners in music*. Prentice Hall.

Aytaç-Ayaz, B. (2019). *Özel eğitim kurumlarındaki müzik eğitiminin değerlendirilmesi (Antalya ili örneği)* (Tez No. 555298) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Başar, Ş. (2016). *6-12 yaş orta-ağır zihinsel geriliği olan çocuklarda ses, ritim ve hareket uygulamaları* (Tez No. 436981) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Batmaz, G. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretimsel düzenlemeler* (Tez No. 454679) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi-Denizli]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D. ve Keskin, M. (2018). Türkiye'de ilkokul ve ortaokullarda yapılan kaynaştırma araştırmalarının gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 19*(3), 577-614. *doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.336925.*

Batu, S., Kırcaali-İftar, G. ve Uzuner, Y. *(2004).* Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5*(2), 33-50.

Berkant, H., G. ve Atılgan, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Educational Reflections, 1*(1), 13-25.

Bradshaw, K. (2009). Teachers' attitudes and concerns towards integrating students with special needs in regular classrooms: a united Arab emirates perspective. *The Journal of the International Association of Special Education, 10*(1), 49-55.

Brotons, M. (2001). Music therapy in the school system in Spain: a pilot project. *Bulletin of the Council for Research in Music Education,* (148), 19-30. Retrieved October 10, 2020, http://www.jstor.org/stable/40319074

Büyüköztürk, Ş., Erkan-Akgün, Ö., Demirel, F., Karadeniz, Ş. ve Kılıç-Çakmak, E. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Pegem Akademi.

Canen, L. (2017). *İşitme engellilere bas frekansların titreşimleri ile ritim öğretim metodu* (Tez No. 464605) [Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Cardona, C. M. (2009). Teacher education students' beliefs of inclusion and perceived competence to teach students with disabilities in Spain. *The Journal of The International Association of Special Education, 10*(1), 33-41.

Ceylan, F. (2012). *Okul öncesi dönem işitme engellilerde müzik eğitimi ile çocukların gelişim özellikleri üzerine terapötik bir çalışma* (Tez No. 320402) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Chen, Y. (2007). *A research procedure and study of elementary music curriculum for children with special needs in ınclusive music programs* [Doctoral Dissertation, University of Idaho]. Moskova. https://digital.lib.uidaho.edu/

Çakır-Doğan, C. (2011). *Türkiye'deki ilköğretim düzeyindeki eğitilebilir zihinsel engelliler için müzik eğitiminin durumu ve öğretim programı model önerisi* (Tez No. 290572) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çelik, P. (2014). *Türkiye'de ve Avrupa'da 2000-2013 tarihleri arasında özel gereksinimli çocuklarla ilgili yapılmış olan müzik eğitimi çalışmalarının değerlendirilmesi* (Tez No. 371141) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Dedeoğlu, S. (2018). *Özel eğitimde müzik alanına ilişkin yapılmış olan bilimsel çalışmaların içerik analizi* (Tez No. 528476) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Eren, B. (2012). Müzik eğitiminde kaynaştırma uygulamaları ve Orff-Schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(2), 14-25.

Esmer, B., Delican, B., Güneş, A. M., Tarım, K. ve Yılmaz, E. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine ilişkin deneyimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 25*(5), 1601-1618.

Eyüpoğlu, G. (2019). *Özel eğitim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenlerinin bu kurumlardaki müzik eğitimine ve öğrencilere yönelik tutumlarının incelenmesi* (Tez No. 538535) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Fong, C. E. ve Jelas, Z. M. (2010). Music education for children with autism in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 70-75. https://www.sciencedirect.com/

Fong, C. E. ve Lee, C. S. (2012). Communication responses of an Indian student with autism to music education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 808-814. doi: 10.1016/j. https://www.sciencedirect.com/

Gök, R. (2013). Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri. (Tez No. 321934) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi-Antalya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gözün, Ö. ve Yıkmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,* 5(2), 65- 77.

Güleryüz, B. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* (Tez No.361911) [Yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi-Zonguldak]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Güven, E. (2011a). Müzik dersleri ve kaynaştırma uygulaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *19*(3), 709-718.

Güven, E. (2011b). *Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflarda işbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi üzerindeki etkileri* (Tez No. 279776) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Hahn, K. R. (2010). *Inclusion of students with disabilities: preparation and practices of music educators* [Doctoral Dissertation, The Pennsylvania State University]. Pennsylvania. https://etda.libraries.psu.edu/

Hammel, A. M. (2004). Inclusion strategies that work. *Music Educators Journal, 90*(5), 33-37.

Hines, S. W. (2000). The effects of motoric and non-motoric music instruction on reading and mathematics achievements of learning disabled students in kindergarten through ninth grade [Doctoral Dissertation, The University of North Carolina]. Greensboro. Dissertation Abstracts International, *61*(05), 1777A.

Hwang, Y. ve Evans, D. (2011). Attitudes towards inclusion: gaps between belief and pratice. *International Journal Of Special Education, 26(*1), 136-146.

Kara, S. (2019). *Özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim süreçlerinde müzik eğitimi entegrasyonuna ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 561103) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karadayı, U. S. (2019*). Başlangıç piyano öğretim sisteminin kaynaştırma öğrencileri üzerinde etkililiğinin incelenmesi* (Tez No. 583532) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karaman, N. A. (2016). *Görme engelliler okullarında çalışan müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programının ve ders içi etkinliklerin uygulanışına ilişkin görüşleri (Adana ili örneği)* (Tez No.429434) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5*(2), 1-13.

Kargın, T., Güldenoğlu, B. ve Şahin, F. (2010). Genel eğitim sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenciler için yapılması gereken uyarlamalara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10*(4), 2381-2414.

Kurt, G. (2006). *Zihinsel engelli çocuklarda müzik dinlemenin öğrenme üzerindeki etkisi* (Tez No. 217692) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kutlu, M. (2018). *Ortaokullar ve özel eğitim uygulama okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere ilişkin görüşleri* (Tez No. 514400) [Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Önal, O. (2010). *Otistik çocuklarda müzik eğitimi* (Tez No. 308597) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Önder, M. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin zihin engelli kaynaştırma öğrencileri için yaptıkları öğretimsel uyarlamaların belirlenmesi* (Tez No. 215676) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Öner, A. K. (2006). *Müziğin öğrenme güçlüğü çeken çocukların duyarlılıklarına etkisi* (Tez No. 189296) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Öner, A. K. (2014). *Açık anlatım yönteminin hafif düzeyde öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin müzik dersindeki ritmik beceri eğitimine etkisinin analizi* (Tez No. 383620) [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özbaba, N. (2000*). Okul öncesi eğitimcilerin ve ailelerin özel eğitime muhtaç çocuklar ile normal çocukların entegrasyonuna (kaynaştırılmasına) karşı tutumları* (Tez No. 102378) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997, 6 Haziran) *Resmî gazete* (sayı: 23011). https://orgm.meb.gov.tr/

Öztürk, C. ve Eratay, E. (2010). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 10*(2), 145-159.

Pontiff, E. (2004). Teaching special learners: ideas from veteran teachers in the music classroom. *Teaching Music, 12*(3), 52-58.

Praisner, C. L. (2003). Attitudes of elementary school principals toward the inclusion of students with disabilities. *Exceptional Children, 69*(2), 135–145. https://doi.org/10.1177/001440290306900201

Sarıçiftçi, S. (2019). *Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumlarının ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 570432) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi-Denizli]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Schumm , J. S. ve Vaughn, S. (1992). Planning for mainstreamed special education students: Perceptions of general classroom teachers. Exceptionality: *A Special Education Journal*, *3*(2), 81-90.

Simpson, K. ve Keen, D. (2011). Music ınterventions for children with autism: narrative review of the literature. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 41. 1507-14. https://www.researchgate.net

Sönmez, A. (2017). *Kaynaştırma öğrencilerine uygulanan müzik eğitimine ilişkin müzik öğretmenlerinin görüşleri* (Tez No. 477472) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Şendurur, Y. ve Akgül-Barış, D. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22*(1), 165-174.

Tekgül, E. (2015). *Özel eğitim sınıfı bulunan ortaokullardaki müzik öğretmenlerinin müzik öğretim programı ve uygulanışına ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği)* (Tez No. 397397) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tekgül, E. (2020). *Müzik etkinliklerinin kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerine etkisi* (Tez No. 619960) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Turan, D. (2006). *Özel eğitimde müzikten yararlanmada karşılaşılan sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 188751) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi (temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum)* (4. baskı). Arkadaş.

Varış, Y. A. ve Hekim, M. M. (2017). Özel gereksinimli bireyler ve müzik eğitimi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3*(3), 29-42.

Vural, M. (2008). *Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi* (Tez No. 215675) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Wong, M. W. Y. ve Chik, M. P. Y. (2016). Teaching students with special educational needs in ınclusive music classrooms: Experiences of Music Teachers in Hong Kong Primary Schools. *Music Education Research, 18*(2), 195-207. doi.org/10.1080/14613808.2015.1044509

INVESTIGATION OF THE PROBLEMS ENCOUNTERED IN MUSIC EDUCATION FOR SECONDARY SCHOOL INCLUSIVE STUDENTS

Ahmet Arif DENİZ, Ülkü Sevim ŞEN

The aim of this study is to identify the problems encountered by music teachers in music education conducted for secondary school inclusive students, to determine the methods. In this study, qualitative research methods were used and general survey model was used as model. The participants of the study consisted of 24 music teachers working in private and public secondary schools in the Antakya district of Hatay in the 2020-2021 academic year. A semi-structured interview form prepared by the researcher was used as data collection tool in the study. 31 questions about the music education given to the inclusive students were asked to the teachers who participated in the study. The data were evaluated according to content analysis. Frequency and percentage values were given and presented in tables according to categories. In line with the findings obtained in the content analysis, it was found that secondary school music teachers' experience in music lessons for inclusive students and their knowledge about inclusive education were not at sufficient level and they did not consider the undergraduate education they received sufficient. In the study, it was observed that inclusive students needed one-to-one attention considering their disability and accordingly, the school administration, teachers and other school personnel displayed positive behaviors toward these students. The teachers participating in the study did not have the necessary qualification about IEP (Individualized Education Program), and they could not allocate enough time to the students who needed this training due to insufficient course time.

Keywords: Music Education, Inclusive Education, Individualized Education Program (IEP)